

24.51x35.65	31	עמוד 22	הארץ - THE MARKER WEEK	15/12/2011	29982272-1
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

לורנס לסיג

פרופ' למשפטים באוניברסיטת הרווארד | גיל: 50 | מצב משפחתי: נשוי + 3 | תפקידים קודמים: פרופסור בסטנפורד, מייסד המרכז לאינטרנט וחברה; פרופסור באוניברסיטת שיקגו | השכלה: תואר ראשון בכלכלה ותואר בניהול מאוניברסיטת פנסילוניה, תואר שני בפילוסופיה מקיימברידג'; דוקטורט במשפטים מייל

24.05x31	32	עמוד 22	הארץ - THE MARKER WEEK	15/12/2011	29982277-6
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

הפרופסור שנלחם על הדמוקרטיה בארה"ב

משבר גלובלי

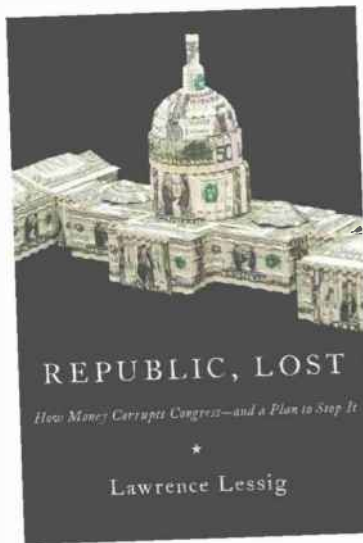
מחאת מעמד הביניים - לקראת הגיליון השנתי של Markerweek

יש הרגשה שלא נשרוד זמן רב

לורנס לסיג, פרופסור למשפטים מהרווארד, מאמין שכסף קונה תוצאות בפוליטיקה ושהדמוקרטיה במדינות המערביות נמצאת במצב קריטי. לכוכב העל של האקדמיה יש רק פתרון אחד: התאחדות נגד האויב המשותף

| אשר שכטר תצלום: ינאי יחיאל |

”יתמיד תבחרו בירוק”.

(עצה ידידותית שקיבלה חברת קונגרס טרייה בשם לסלי בירין מחבר קונגרס מנוסה, 1993. הכוונה אינה לפעילות סביבתית)

לארץ שממנה הגיע פרופ' לורנס לסיג קוראים "הרפובליקה האבודה". פעם היא היתה מעצמה כלכלית, תרבותית ופוליטית, אבל כיום מרגישים התושבים שנגמר לה הסוס. גורמים עשירים, מושחתים ובעלי אינטרסים השתלטו באופן לא דמוקרטי על מוקדי הכוח, הובילו את המדינה לרעיון וגררו אותה למשבר שממנו אף אחד לא מצליח לראות דרך החוצה. הסרטן שבו לקתה התפשט במהרה בגופה, עד שחדר ללבה וחנק אותו. המצב כה חמור, עד כי התושבים כבר לא יודעים כיצד להפריד את הגידול מן הגוף מבלי להרוג את המדינה, אם הדבר אפשרי בכלל. ובינתיים, אותה ארץ משותקת ואבודה מתקשה לקום.

במשך שנים היה ג'ק אברמוף, יהודי עשיר שנולד באטלנטיק סיטי חכה לכינוי המלכב "קזינו ג'ק", אחד השליטים הבלתי מעוררים של הרפובליקה האבודה ששמה ארה"ב. כשיאו הוא היה ממליך המלכים, קובע הגורלות, הלוביסט הבכיר ביותר בושינגטון. הוא המטיר על חברי קונגרס ובכירים אחרים בממשל ג'ורג' וו. בוש מתנות, הטבות והצעות עבודה, עד שהיו בכיסו, וצבר הון לאחר שתיווך בינם לבין לקוחותיו בעלי האינטרסים. הכל היה חוקי למהדרין, לכאורה, ולא היה טוב מאברמוף בתמרון בסבך האינטרסים הפוליטיים והכלכליים שמהם מורכבת הבירה האמריקאית. זאת, כמובן, עד שהרשע כהונאה, בשחיתות ובקשירת קשר ונידון לחמש שנות מאסר - מהן ריצה שלוש וחצי - והפיל יחד אתו עוד עשרה בכירים לפחות, בהם חבר קונגרס רפובליקאי בשם בוב ניי.

מאז שנחשף ונכלא נהפך אברמוף לסמל לריקבון שפשה בושינגטון, לאיקון של הקשר המושחת בין הון ושלטון, בין גופים בעלי אינטרסים לבין הזירה הציבורית. אבל הוא היה מקרה הקיצון, נוכל שעשה מעשים לא חוקיים בנידור. התופעה המסוכנת והמטרידה יותר, אומר לסיג, פרופסור למשפטים באוניברסיטת הרווארד, פעיל פוליטי ומחבר הספר "Republic, Lost: How Money Corrupts Congress - and a Plan to Stop It", היא התופעה הבלתי נראית, החוקית לחלוטין בינתיים: זו שבמסגרתה השתלטו הלוביסטים והאינטרסים שהם מייצגים על וושינגטון, והפכו את הקשר בין הון לשלטון בארה"ב לסכוך במיוחד, ואולי בלתי אפשרי להתרה. זו הסיבה לכך שהדמוקרטיה בארה"ב נמצא

קריטי, הוא אומר, אם עוד לא לא מתה בפועל. "זאת שחיתות שהיא לכאורה ייחודית לארה"ב, אבל היא משותפת לכל הדמוקרטיות המערביות, למעט אולי כמה מדינות בצפון אירופה", אומר לסיג - שהגיע בשבוע שעבר לכנס השקת המכון לאחריות תאגידית של המרכז למשפטים ולעסקים ברמת גן (ראו מסגרת) - בראיון ל-Markerweek. "הבעיה המשותפת לכל הדמוקרטיות היא שחיקת הדמוקרטיה והאמון בה. בארה"ב, הסיבה לכך היא שכסף קונה תוצאות בקונגרס. לפי סקר שערכו CBS ו'ניו יורק טיימס', 9% בלבד מהאמריקאים נתונים אמון בקונגרס. 9%: אם כבריה"מ רק 20% מהתושבים היו משיבים שהם נתונים אמון במשטר

הקומוניסטי, היינו מכריזים שהקומוניזם הגיע לקצו ושהוא איבד לגיטימיות".

את השנים האחרונות מקדיש לסיג לניסיון להתיר את הקשר המושחת בין כסף לפוליטיקה בארה"ב, שלדבריו נהפך לסרטן שהתפשט בכל המערכת. הוא אקטיביסט ותיק וכוכב על של האקרמיה, שהתפרסם כנביא התרבות החופשית לאחר שהוביל את המאבק להגמשת חוקי זכויות היוצרים ולקידום חופש הקניין באינטרנט. ספריו בנושא, בהם "The Future of Ideas" ו"Free Culture", הפכו אותו לאחד מדובריה המרכזיים של תרבות היצירה ברשת, כמו גם למרצה מבוקש. הוא היה גם ממייסדי פרויקט Creative Commons החלוצי, סוג של רישיון זכויות יוצרים גמיש המתיר לגולשים או לצרכנים להעתיק, להפיץ מחדש או לעשות שימוש ביצירות קיימות, כל עוד הדבר כרוך במתן קרדיט.

עם זאת, בשנים האחרונות נסוג לסיג, 50, מהעיסוק בזכויות יוצרים, ופנה למה שלדבריו הוא הבעיה הגדולה ביותר: הקשר בין הון לשלטון בארה"ב. הוא נחשב לאחד מאבותיה הרוחניים של מחאת Occupy Wall Street. הסרטן שלסיג מתאר בספרו החדש התפשט, לדבריו, עד לבה של המערכת, ושיתק לחלוטין את יכולתו של הממשל לחולל רפורמות.

"בכל הרמוקרטיות המערביות, לא רק ארה"ב, חוט השני שקושר את כל המחאות הוא חוסר הפרופורציה וההשפעה המשחיתה של המאיון העליון. אולי זה היה צפוי, אבל המאיון העליון הצליח לחרור לממשלה ברמה מספקת כדי לגרום לה להגן עליו ממתחרים ומהציבור", הוא אומר. "ארה"ב היא פשוט הרגומה הכי קיצונית, שבה יש מפלגה שהאג'נדה העיקרית שלה היא לא למסות את העשירים. הדרך שבה המאיון העליון עושה זאת שונה ממערכת דמוקרטית אחת לאחרת. בארה"ב זה היה שילוב של לוביזם ומימון קמפיינים".

בכנס של המרכז למשפטים ולעסקים, שנשא את השם "New Talk - שפה חדשה על יחסי הון שלטון בישראל", נשא לסיג דברים לצד ח"כ שלי יחימוביץ', יאיר לפיד ופרופ' משה כהן אליה, דיקן בית הספר למשפטים במרכז האקדמי למשפט ולעסקים, שמוכיל עתה בישראל מאבק דומה להגבלת כוחם של התאגידים בכנסת ובממשלה.

לסיג לא נוטה להשתלח במהירות, גם כשניכר שנושא השיחה מסעיר אותו במיוחד. הוא מתנסח כמשפטים מורכבים, אך מדויקים עד כאב, ולמרות ההתנגיטות המלאה שלו לניסיונות לשנות את המערכת הפוליטית בארה"ב - הוא שומר על טון פסימי. הוא מרצה מחונן שממלא אולמות בהרצאותיו, וסרטונים שלהן זוכים למאות אלפי צפיות ביוטיוב. גם בהרצאתו בכנס TED בתל אביב, שתו מאות הנוכחים את דבריו בשקיקה. הוא שוקל את מלותיו בקפידה, אך הפסימיות שלו לא מותירה מקום לספק: הוא לא מאמין שהסיכויים לשנות את השיטה נוטים לטובת הציבור. שוב ושוב הוא חוזר על הניסוחים "לא סביר", "לא אפשרי", "לא כעת".

"ייתכן שאי אפשר לתקן את המערכת. זה אפילו סביר", הוא אומר בצער. "בארה"ב יש הרגשה שלא נשרוד זמן רב. זה לא אומר שהסוף קרוב או שהקץ נמצא מעבר לפינה, אלא שיש תחושה שהתפישה האמריקאית של גדולה תרבותית, פוליטית וכלכלית אברה לבלי שוב. אני חושב שהציבור בשל לשינוי, אבל אני לא חושב שהנתיב לשינוי ברור. אני חושב שרוב האנשים ספקנים בנוגע ליכולת של הממשלה להתמודד עם השחיתות הזאת ולנצח אותה. הרבה אנשים, לרעתך, מאמינים שהסרטן התפשט יותר מדי. "עם זאת, אין זה אומר שהממשלה לא יכולה לתקן את עצמה. אני משווה זאת לאלכוהוליסט: אלכוהוליסט עשוי להפסיד את הכבוד שלו, את אשתו ואת העבודה שלו, ואלה בעיות רציניות,

לורנס לסיג. "במערכת הנוכחית בלתי אפשרי לטמוע את הצד השני, כי לצד השני אין כסף להיות במערכת". משמאל: עטיפת ספרו "Republic, Lost"

24.04x28.09	33	עמוד 22	הארץ - THE MARKER WEEK	15/12/2011	29982292-3
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

אבל כולנו יודעים שהוא לא יוכל לטפל בבעיות האחרות לפני שהוא יטפל קודם כל בהתמכרות. במטאפורה הזאת, ההתמכרות של חברי הקונגרס לכסף היא האלכוהוליות. השאלה היא אם לקונגרס יש את הכוח לרפא את עצמו, וכמו רוב האלכוהוליסטים, בשלב מסוים הם יודקו להתערבות (Intervention). הם צריכים שמישהו ייגש אליהם ויגיד להם להשתנות. הציבור הוא הריבון הישנוני הענק שנמצא שם בחוץ, והגלים האלה של רפורמה עשויים להעיר אותו משנתו. כשהריבון מתעורר, יש לו כוח לתבוע מחדש את הריבונות שלו ולהחזיר את היושרה למערכת. לא ברור איך זה יקרה, עם זאת, ואין לנו שום ערבות שהתמונה שתתקבל בסוף תהיה יפה.

"מפחיד אותי שאפילו אחרי המשבר הפיננסי הכי חמור שהיה לנו מזה 70 שנה, שנבע בבירור מדהרדגולציה, ואפילו לאחר סנסדק הדה-רגולציה עצמו, אלן גרינספן, הודה שהמשבר נגרם בגלל שעשה טעות וסמך על הבנקים, הם עדיין הצליחו לסחוט את הדמוקרטים והרפובליקאים ולמנוע כל סיכוי לרפורמה פיננסית אמיתית. מה עוד דרוש, אתה אומר לעצמך? אלוהים, זה המשבר הכי חמור שהיה לנו מאז שנות ה-30".

Occupy Wall Street, ואתה תנועת המחאה העולמית, לא ממלאות את לסיג באופטימיות רבה מדי. לדבריו, התנועות לא מגובשות, לא מאוחדות ולא יודעות בדיוק איזה שינוי הן רוצות וצריכות לדרוש מהפוליטיקאים, והדבר עשוי להוביל לכישלונן. המשבר של הדמוקרטיה בעולם המערבי, הוא אומר, עשוי להוביל לעתיד מבהיל במיוחד, שבמרכזו מלחמה בין שני צדדים: צד אחד עם כל המשאבים, הכסף והנשק, וצד שני, הציבור, עם היתרון המספרי. "אתה יכול להיות מאוד פסימי בנוגע לסיכויי ההצלחה של המאבק, ויש סיבות טובות מאוד לכך. אבל במהלך חיינו כבר ראינו את בריה"מ קורסת, וזאת היתה קריסה מלמעלה למטה. מבנה המשטר פשוט קרס, ואז היו צריכים ליצור מחדש מבנה שלטוני. אנשים רבים הופתעו מכך שבריה"מ קרסה ללא שפיכות דמים, אבל מה שמפחיד הוא הצמצום לא תתמוטט הפעם. להם יש את כל המשאבים, והם יאחזו בהם בחוזקה. כשהקרב

הזה יתנהל, הוא יתנהל בין אנשים עם כסף ורובים שיתנגרו למספר גדול בהרבה של אזרחים שידרשו שינוי יסורי. "אם נסתכל על התרחישים האפשריים, בהחלט יש עתיד שבו הסכסוך הזה יוצא משליטה ומוביל לאלומות, בארה"ב בפרט ובעולם הדמוקרטי בכלל. זה אפשרי בהחלט. יש להם נשק ורובים, אבל הם לא שולטים יותר בתקשורת - לכן הסיכוי של אנשים להתארגן גדול משהיה אי פעם והזעם והתסכול גבוהים במיוחד. זה מצב עדין. עם זאת, יש עוד עתיד אפשרי, שלא מוביל לתרחיש שבו רובים וכסף מנסים להרוס את הצד השני - אלא לתרחיש שבו הציבור משתמש בהצלחה בתשתית הפוליטית ובמנגנוני הממשלה כדי להחזיר את השליטה לידיו".

"השוחד שלנו חוקי"

"כשהתאגדותנו עם לשכה או משרד שהיו חשובים בעינינו, וראש השכל היה אדם בעל כישורים, אני או מישהו מהצוות שלי היינו אומרים: 'אתה יודע, כשתסיים לעבוד פה, היינו רוצים שתשקול לעבוד אצלנו'. ברוב המקרים שאמרנו את זה, הם היו בכיס שלנו. הם היו בבעלותנו. כל בקשה מהמשרד שלנו, כל בקשה של הלקוחות שלנו, כל מה שביקשנו הם היו עושים".
(ג'ק אברמוף, 2011)

עטיפת הספר "Republic, Lost", שבה נראה בית הנבחרים האמריקאי כשהוא מכוסה כולו בשטרות, לא מותירה מקום לספק: הכסף השתלט על הפוליטיקה בארה"ב. את שורש כל הרע שהפך את הדמוקרטיה בארה"ב לאבורה רואה לסיג בחוקי מימון המפלגות, שמאלצים את המחוקקים לבלות חלק ניכר מזמנם בגיוס תרומות מהגופים שהם אמורים לפקח עליהם, ואת הפריחה המדיה של תעשיית השתדלנות האמריקאית, שנהפכה לדבריו לצורה חוקית של שוחד. כשנים האחרונות הפך הקשר בין הלוביסטים לבין הממשל האמריקאי לסכונן באופן מבהיל, הוודות למדיניות "דלת מסתובבת" שבמסגרתה לוביסטים לשעבר מועסקים על ידי חברי קונגרס וחברי קונגרס שמסיימים את

כהונתם הולכים לעבוד כלוביסטים. לפי סקר שערך הארגון "פאבליק סייזון", בין 1998 ל-2004 פנו 43% מחברי הקונגרס לשעבר לעבודה כלוביסטים. עד 2011, לפי האתר OpenSecrets.org, תפח הנתון ליותר מ-70%. כיום 79 לוביסטים לשעבר עובדים עבור חברי קונגרס ורפובליקאים ו-48 לוביסטים לשעבר עובדים עבור חברי קונגרס דמוקרטים, לעומת 27 ו-33 בקונגרס הקודם. "שני שלישים מהכספים שגויסו לקמפינים לקראת הבחירות לקונגרס ב-2010 הגיעו מ-0.26% מהאוכלוסיה האמריקאית. 0.05% מהאוכלוסיה העניקו את הסכום המקסימלי שמותר להם להעניק. מימון הקמפינים בארה"ב מייצג חלק קטן מאוד מהאוכלוסיה, וזה יוצר עיוות, כי הנבחרים שמים דגש על הצד המממן ולא על שאר הציבור.

"מה שמעניין הוא שהצלחנו להעלים את השחיתות המסורתית של שוחד מהמערכת. אין לנו שוחד בממשל הפדרלי. שחיתות חוקית, שמשתקת את הממשלה, החליפה את זה. אברמוף, שאותו ראינו, טוען שמדובר בשוחד חוקי. אני חושב שיש הבדל משמעותי בין שתדלנות לבין שוחד. כאן זה לא ישיר, והעובדה שזה לא ישיר הופכת את זה לחוקי, כי כל כך קשה להוכיח שהיתה כאן שחיתות.

"הדרך שבה חברי הקונגרס ממלאים את חלקם בעסקה היא לא באמצעות כסף. זה יותר סחר חליפין. הם עושים דברים. למשל, הם עורכים שימוע. כשחברה מתכוננת לשימוע, עלות ההכנות יכולה להגיע למיליון דולר. אם תגרום לקונגרס לערוך שימוע למתחרים שלך, זאת דרך טובה להרוס אותם, כי לא הרבה חברות יכולות להרשות לעצמן עלויות כאלה".

בישראל מזהה לסיג בעיה אחרת שמוכיחה לשחיתות האמון בדמוקרטיה. "אני לא מומחה בנוגע לישראל, אבל נראה לי שהקשרים המעוותים פה בין הון לשלטון נובעים במידה רבה מקשרים אישיים וממערכות יחסים, מקפיטליזם של מקורבים שבו הממשלה מיטיבה עם גורמים במגזר הפרטי ומחזקת אותם מול מתחרים. גם בארה"ב זה קורה, אבל ארה"ב היא מדינה גדולה בהרבה, ולא מדינה שבה יש מספר מועט של משפחות מקושרות היטב".

"יש ספר נפלא של לואיג'י זינגאלס, שנקרא 'Saving Capitalism from the Capitalists'. הוא טוען שם שכרגע שגופים עסקיים מצליחים בשוק, הם רוצים להשתמש בכוח שלהם כדי להגן על עצמם מהגל הבא של המתחרים. המקור שמספק להם הגנה הוא הממשלה, כי התעשיות האלה יכולות לגייס את הממשלה שתחוקק חוקים שיגנו עליהם. הדינמיקה הזאת, של אנשים שהצליחו בשוק החופשי ואז מנסים להרוס אותו כדי להגן על עצמם ממתחרים, אוניברסלית ומתרחשת בכל מקום. האתגר האמיתי של כל ממשלה הוא להגן על עצמה משחיתות כזאת, ולא ברור או קל להבין איך לעשות זאת - במיוחד בארה"ב, שבה הממשלה כל כך פגיעה".

"המפלגה הרפובליקאית, למשל, מציגה את עצמה כמפלגה שמגנה על השוק החופשי, אבל מספר עצום של רפובליקאים הצביעו כדי להגן על תעשיית הסוכר בארה"ב מפני מתחרים זרים. אנחנו אומרים לכל העולם שהשווקים צריכים להיות פתוחים, אבל תעשייה קטנטנה בארה"ב הצליחה להשיג תעריפים שמשלשים את מחיר הסוכר ולהגדיל את רווחיה במיליארד דולר. תעשיות כאלה צריכות לשלם רק 2-3 מיליון

דולר לשתדלנים ולתרומות לקמפינים כדי לזכות בפרס כזה של מיליארד דולר".

השחיתות המובנית של המערכת, ואמר לסיג, מובילה לתוצאה ההרסנית מכולן: אובדן אמון בדמוקרטיה. הן Occupy Wall Street שמוזהה עם השמאל והן מסיבת התה, המוזהה עם הימין השמרני, הן תנועות מחאה עממיות שנבעו מגורם משותף: חוסר אמון מוחלט בחלטות המתקבלות בוועידות. "אני רואה את המאבק בארה"ב כנובע מאובדן הלגיטימציה של הממשל. ב-20 השנים האחרונות הביטחון בממשל האמריקאי פשוט צנח. 9% מהאמריקאים מאמינים בקונגרס כיום. באיזו נקודה מאבד מוסד את הסמכות שלו, את היכולת שלו לדבר? ואם נלך לפי הרוגמה של שנות ה-30, באיזה שלב הוא מזמין היטל?"

"אני לא רוצה להפריד את הכסף מהפוליטיקה. אני רוצה רק שהכסף בפוליטיקה לא יהיה משחית. יש לנו קונגרס שנשמע רק למממנים, אבל הגופים המממנים הם לא הציבור. התאגידים הם לא אזרחים, יש להם אינטרסים שונים, והם לא מחויבים לפי חוק לדאוג לטובת הציבור בארה"ב. הם מחויבים לדאוג לעצמם".

מזכויות יוצרים לזכויות אזרח

לסיג נולד בדרום דקוטה ב-1961. בילדותו התרחשה אחת מהחוויות המעצבות של חייו, כשסכל מהתעללות מינית של מנהל הפנימייה שבה למד. הוא השלים תואר ראשון בכלכלה ותואר בניהול באוניברסיטת פנסילוניה, לפני שהחל ללמוד לתואר שני בפילוסופיה בקיימברידג' - חוויה מעצבת נוספת שהפכה אותו מרפובליקאי צעיר ופעיל בארגוני נוער, ששקל לפנות לפוליטיקה, לליברל, והביאה אותו לאחד מתחומי העניין המרכזיים שלו: מזרח אירופה. לאחר שסיים את לימודי המשפטים באוניברסיטת ייל החל את הקריירה האקדמית שלו באוניברסיטת שיקגו, שם שימש פרופסור בין 1991 ל-1997, לפני שעזב להרווארד ולאחר מכן לסטנפורד, שבה הקים את המרכז לאינטרנט וחברה. ב-2008 חזר להרווארד.

את פעילותו הפוליטית-חברתית הוא החל בזירת זכויות היוצרים, שבה התמחה במשך שנים רבות. לסיג, שויהיה כשלב מוקדם את השינויים התרבותיים שיצר האינטרנט, תמך בשינוי חוקי זכויות היוצרים כך שיהיו גמישים יותר - בטענה שאם הרוב המחלט של הצעירים צורך תוכן דיגיטלי באופן לא חוקי, יש לשנות את החוק. בספריו הוא הציע קונצפט של תרבות חופשית של קוד פתוח, ובכך שימש כנביא לרעיונות ששימשו השראה גם לתנועת המחאה העולמית. את ספריו הוא הפיץ ברשת באופן חינמי, כפי שעשו להקות כמו "רדיוהד" עם אלבומיהן שנים אחריו. העיסוק שלו בזכויות יוצרים והתמיכה שלו בשינוי הרדיקלי של החוקים הנוכחיים העמידו אותו במלחמה ישירה עם אולפני הסרטים וחברות התקליטים הגדולות, וגם הפכו אותו לכוכב תקשורת: ב-2005 גילם אותו כריסטופר לוי בפרק של הסדרה "הבית הלבן".

העיסוק שלו בזכויות יוצרים הוביל אותו למסקנות שגרמו לו לעשות הסבה לעיסוק ביחסי ההון-שלטון בארה"ב. חקיקת "חוק סוני בונגו" ב-1998, שהאריכה באופן משמעותי את משך הזמן שבו מותר לאמן לתבוע זכויות יוצרים, גרמה לו, לדבריו, להבין עד כמה המערכת פגומה. "אף שהתקדמנו משמעותית בשכנוע אנשים, מורים, עסקים, מחנכים וסטודנטים בצורך ברפורמה בזכויות היוצרים,

המכון לאחריות תאגידית: מקדמים שינוי חיובי

עורכי דין, קובעת הרעה הרווחת, רוצים לעשות כמה שיותר כסף. אחרת למה הלכו להיות עורכי דין? המרכזי האקדמי למשפט ועסקים, לעומת זאת, מבקש למשוך גם את עורכי הדין שרוצים לעשות קצת יותר מרק כסף. לשם כך הקים המרכז גם מכון לאחריות תאגידית, הראשון מסוגו בישראל, כדי לקדם את השיח הציבורי והאקדמי בישראל ביחס לאחריותם של תאגידים עסקיים להשלכות החברתיות והסביבתיות של התנהלותם.

"יש סחף בלימודי משפטים לכיוון של משפט מסחרי. אנשים רוצים להרוויח כמה שיותר", אומר פרופ' משה כהן אליה, דיקאן בית הספר למשפטים במרכז האקדמי. "הקו המנחה של המכון לאחריות תאגידית הוא להיות שומר הסף של עולם העסקים, לאתגר אותו ולבסס Mission, ייעוד לעולם העסקים. לכל המקצועות יש גם ייעוד: בעריכת דין יש מטרה של עשיית צדק, בעיתונות וברפואה יש ייעוד ציבורי, אבל בעסקים הייעוד היחיד הוא לעשות כמה שיותר כסף. הגישה שלנו היא שכסף זה לא הכל, ושכטוח הארוך ערכים חברתיים יכולים לתרום לרווחה של התאגיד שאתה מנהל והחברה שבה אתה חי".

במסגרת פעילותו של המכון, שכראשו עומדת רונית רוניץ קירר, שלושה תחומים מרכזיים: מחקר, הגנה על אינטרס הציבור בשוק ההון והפרטה ורגולציה. בכל אחד מהתחומים פועל המכון באמצעים אקדמיים, משפטיים וציבוריים: מחקר, ניסוח הצעות חוק, קידום מדיניות, הצטרפות להידיינניות משפטיות במעמד "ידיד בית המשפט", פרסום ניירות עמדה, השתתפות בדיוני הכנסת וקיום כנסים. את המכון מלווה ועדה מקצועית ובה אנשי אקדמיה מובילים.

24.24x28.08	34	עמוד 22	הארץ - THE MARKER WEEK	15/12/2011	29982296-7
המרכז האקדמי למשפט ועסקי - 26330					

מאהל של פעילי תנועת Occupy Wall Street בלוס אנג'לס. "אנחנו זקוקים לתנועה עממית חזקה ומאוחדת"

לא הצלחנו להתקדם בכל מה שנוגע למחוקקים. הם בכלל לא ידעו שמתנהל דיון בעניין הזה, ואם כן - הם לא הכירו בו. המערכת הופכת את זה לבלתי אפשרי לשמוע את הצד השני, מפני שלצד השני אין כסף להיות במערכת. לא רצייתי לבלות את המשך הקריירה שלי בלהחזיר את הטיעונים למי שכבר מקשיב. רצייתי לעבור למשימה הקשה יותר.

"זה דורש גם אומץ", הוא אומר. "הברי ארנולד היאט, מייסר רשת נעלי הילדים סטרייד רייט, היה ב-1996 התורם השני בגודלו למפלגה הדמוקרטית. ב-1997 הזמין אותו הנשיא קלינטון לאירוע שבו התבקשו הוא וכמה חתולים שמנים לומר לנשיא מה עליו לעשות בכהונתו. כשהגיע תורו של ארנולד, הוא הסתכל לנשיא בעיניים ואמר לו: 'אני יודע שאתה מעריך של פרנקלין רוזוולט. אני רוצה שתשים את עצמך בנעליו ב-1940, כשהוא מנסה לשכנע אומה סרבנית לצאת למלחמה כדי להציל את הדמוקרטיה. כעת גם עליך לשכנע אומה לצאת למלחמה על הדמוקרטיה - לא נגר הפשיסטים, אלא נגר האנשים שמאמינים שרק בגלל שהם הצליחו בשוק יש להם זכות להכתיב מדיניות לנשיא - אנשים ששיכנעו את אמריקה שהדמוקרטיה לא עובדת, כי הם שיכנעו את אמריקה שהדמוקרטיה מוצעת למכירה לכל המרבה במחיר'. קלינטון, בתגובה, השפיל אותו מול האזרחים וקרע אותו לחתיכות. כיום אנחנו צריכים להודות שהיאט צדק."

"המוחים חייבים להתאחד"

"זוהי יש לנו, רפובליקה או מונרכיה?
רפובליקה, אם נוכל לשמור עליה כדי."
(בן פרנקלין, 1787)

הנה טיפ לקורא איציק שמולי: לפחות לפי לסיג, שום דבר טוב לא יוצא מכניסה לפוליטיקה, שרק משחיתה את כל מי שבא בשעריה. על המחאה האזרחית, הוא אומר, להישאר בחוץ, להישאר חובבנית, להתרחק מאינטרסים משחיתים. הרוגמה לאופן שבו הפוליטיקה משחיתה אפילו את הרפורמטור הגדול ביותר, הוא אומר, היא ברת אובמה.

"אובמה נבחר תחת ההבטחה שהוא הולך לשנות את המערכת. הוא לא הבטיח שיצליח, אבל הוא הבטיח שינסה, והוא לא ניסה. הוא לא עשה דבר. תוך כמה שבועות לקחו בעלי האינטרסים את הנשיא שהיה אמור להיות הרפורמטור הגדול של 50 השנים האחרונות, והפכו אותו לסתם עוד פוליטיקאי. בארה"ב אנחנו לא יכולים לשנות את המערכת מבפנים. אנשים הולכים לשם ונהפכים ליצורים שונים לחלוטין. אנחנו זקוקים לתנועה עממית חזקה ומאוחדת, פוליטיקה של חובבנים, אזרחים שמבטיחים לא להיכנס לפוליטיקה, רק לשנות את המערכת כדי לאפשר לה לתפקד. אנשים מצביעים לאותם האנשים כי אין אלטרנטיבה. המשחק המושחת הוא המשחק היחיד בעיר. אנחנו צריכים ליצור משחק חדש, שאולי תהיה לו את האנרגיה לחולל רפורמה."

לסיג לא מסתפק באבחון חולייה של המערכת - הוא מביא עמו הצעות כיצד לשים קץ לשחיתות השלטונית וליחס המעוות בין הון לשלטון. בארה"ב, לפחות. הפתרון שלו: ראשית, שינוי חוקתי שיגביל את היקף התרומות לפוליטיקאים, מטרה שלשמה הקים את ארגון "Fix Congress First". חלקו השני של "Republic, Lost" הוא

מניפסט שמציע דרך ליצירת שינוי במערכת הפוליטית האמריקאית, באמצעות פעילות חיצונית שתפעיל לחץ על הממשל.

"היאט האמין שהפוליטיקאים ינהלו את המלחמה נגד החתולים השמנים, אבל אלה יהיו האזרחים. זאת העבודה שלנו. הרפובליקה שלנו היא שאברה, לא שלהם. אני חושב שהחוקה צריכה תיקון בעל שלושה חלקים: החלק הראשון יקבע שעל קמפיינים להיות ממומנים על ידי הציבור. השני יקבע כי תרומות של תאגידים ויחידים יוגבלו על ידי קונגרס. החלק השלישי יקבע שתורמות של אזרחים יחידים יוגבלו ל-100 דולר בלבד. שלושת השינויים האלה ישנו מהיסוד את האופן שבו פוליטיקה נעשית בארה"ב, ויקשו על קיומו של מודל עסקי שמתבסס על קפיטליזם למקורבים."

שלב הכרחי בדרך לשינוי, הוא אומר, הוא איחוד של תנועות המחאה השונות - בארה"ב כמו גם בישראל. "ללא איחוד לא יקרה דבר", הוא אומר באופן חד משמעי. "זה מחליש את ההזדמנות ליהפך לתנועה פוליטית חזקה. תנועות המחאה משמאל ומימין בארה"ב עדיין מקוטבות מאוד, ואין להן מושג כיצד להיות עלימפלגתיות. הן מתמקדות רק באופן שבו הן צריכות להגן על הצד שלהן, ועליהן להתגבר על כך. הן חייבות לעבור ממודל של שנאה למודל של שינוי."

אחת הדרכים המרכזיות לעשות זאת, הוא אומר, היא להסכים שלא להסכים. "תנועות המחאה לא מסוגלות לדמיין אפילו לדבר זו עם זו, וזה מפני שאנחנו לא מסוגלים לשבת ולדבר על חוקי המשחק. כששתי קבוצות פוטבול, למשל, יושבות לדבר על החוקים, הן עדיין מתחרות - אבל הן מסוגלות לשבת מול השולחן ולדבר. כשארה"ב נוסדה ישבו 74 איש בחדר קטן מאוד בקיץ כדי לנסח את החוקה. הם אולי היו כולם גברים לבנים, אבל הם היו שונים מאוד: היו בחרד והוא אנשים שהאמינו בעבדות ואנשים שהאמינו

שעבדות היא התועבה המוסרית של התקופה. ההבדלים בין Occupy לבין מסיבת התה אפילו לא קרובים להיות מהותיים כמו הפער הזה. ובכל זאת, הם הצליחו לשים את הסכסוך הזה בצד ולשבת למשא ומתן על חוקי המשחק, כי הם הבינו שאחרת המדינה הזאת תשקע.

"דיברתי מול המפגינים ב-Occupy K Street (הרחוב שבו גרים הלוביסטים בושינגטון, א"ש), ואמרתי להם: 'חלק אולי לא אוהבים קפיטליזם וחלק כן, אבל אף אחד לא אוהב קפיטליזם למקורבים. אם הייתם רבקים במסר הזה ומזמינים את פעילי מסיבת התה למחות אתכם נגד קפיטליזם למקורבים, הייתם בונים תנועה עלימפלגתית אמיתית'."

בינתיים שומר לסיג על פסימיות זהירה. "כרגע התנועות אמורפיות מדי. כולם עסוקים מדי בלגונן על הצד שלהם. הלכתי לכמה מהפגנות ה-Occupy והרגשתי מבוגר מדי. מרגש להיות שם כשאתה בן 20, אבל אני כבר לא ילד, יש לי ילדים. וכאדם שיש לו ילדים אני מרגיש שזה מפחיד מאוד. זה לא יהיה מאבק קל, המושחתים לא ייעלמו ללא מאבק ולא בטוח שילרי המחאה יידעו איך להיאבק בהם. אבל התנועה שהם הקימו עשויה לעבוד אם היא תהיה אינטליגנטית מספיק, ואני לא בטוח שהיא כזאת."

ובכל זאת, הוא אומר, אין לו שום כוונה להפסיק להיאבק נגד השחיתות בארה"ב. "הרצייתי בדארטמות', ומישהי אמרה לי 'שיכנעת אותי, הכל חסר תקווה. אין מה לעשות'. התחלתי לחשוב: מה אם רופא היה אומר לי שלבני בן-7 יש סרטן סופני? האם לא הייתי עושה שום דבר? ואז אתה מבין מהי אהבה. אהבה היא לפעול נגד ההצהרות שלפיהן אין לך סיכוי, לא תנצח ואין משמעות למה שאתה עושה. אהבה היא לעשות את הלא הגיוני. אתה עושה כל שביכולתך למען אדם שאתה אוהב, ואני חושב שכך עושים גם עם אהבה למדינה."

"לפי סקר שערכו CBS ו'ניו יורק טיימס', 9% בלבד מהאמריקאים נותנים אמון בקונגרס. 9%! אם בבריה"מ 20% היו משיבים כך, היינו מכריזים שהקומוניזם הגיע לקצו"

"התנועות אמורפיות מדי. כולם עסוקים בלגונן על הצד שלהם. זה לא יהיה מאבק קל, ולא בטוח שילדי המחאה יידעו איך להיאבק נגדם. אבל התנועה עשויה לעבוד אם היא תהיה אינטליגנטית מספיק, ואני לא בטוח שהיא כזאת"

תצלום: רוטרס